

ID: 111934

Oddlužení

Ustanovení § 418 odst. 3, 4 a 5 insolvenčního zákona, ve znění účinném do 30. června 2017, je nutno vykládat tak, že návrh na zrušení schváleného oddlužení může podat i zajištěný věřitel. Argument na podporu závěru o legitimaci zajištěného věřitele k podání návrhu na zrušení oddlužení lze nalézt v § 417 insolvenčního zákona. Prosazují-li se totiž účinky osvobození od placení zbytku dluhů i ve vztahu k pohledávkám zajištěných věřitelů, pak zajištěnému věřiteli nemůže být upřeno právo domáhat se zrušení oddlužení (a tedy zabránit možnému osvobození) u dlužníka, jehož záměry nejsou poctivé.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 29 NSČR 102/2018-B-52 ze dne 28.5.2020)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v insolvenční věci dlužníka T. C., narozeného XY, bytem XY, vedené u Krajského soudu v Hradci Králové - pobočky v Pardubicích pod sp. zn. KSPA 60 INS XY, o návrhu věřitele č. 3 ESSOX s. r. o., se sídlem v Č.B., na zrušení schváleného oddlužení, o dovolání věřitele č. 3 ESSOX s. r. o. proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. března 2018, č. j. KSPA 60 INS XY, 2 VSPH XY, tak, že usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. března 2018, č. j. KSPA 60 INS XY, 2 VSPH XY, a usnesení Krajského soudu v Hradci Králové - pobočky v Pardubicích ze dne 19. ledna 2017, č. j. KSPA 60 INS XY, se zrušují a věc se vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Usnesením ze dne 19. ledna 2017, č. j. KSPA 60 INS XY, Krajský soud v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích (dále jen „insolvenční soud“) zamítl návrh zajištěného věřitele ESSOX s. r. o. (dále jen „věřitel E“) na zrušení schváleného oddlužení dlužníka (T. C.) a prohlášení konkursu na jeho majetek.

Insolvenční soud - cituje § 418 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), ve znění účinném do 30. června 2017, a odkazuje na usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. října 2014, č. j. 1 VSOL 545/2014-B-64 - uzavřel, že věřitel E není aktivně legitimován k podání návrhu na zrušení oddlužení, když „je zajištěným věřitelem, který nebyl zařazen do splátkového kalendáře, a není ani ve věřitelském orgánu“. Dodal, že kdyby návrh posoudil jako podnět ke zrušení oddlužení, neshledal by jej důvodným. Věřitel E argumentuje neprokázanými tvrzeními, sám mohl prověřit stav zajištěného majetku a zvolit si, zda pohledávku přihlásí jako zajištěnou či nezajištěnou.

K odvolání věřitele E Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 20. března 2018, č. j. KSPA 60 INS XY, 2 VSPH XY, usnesení insolvenčního soudu zrušil.

Odvolací soud dospěl k závěru, že usnesení insolvenčního soudu je třeba zrušit bez náhrady (tedy aniž by mu věc vracel k dalšímu řízení), jelikož insolvenční zákon nepředpokládá vydání usnesení o zamítnutí podnětu ke zrušení schváleného oddlužení. Dovodil, že § 418 insolvenčního zákona (ve znění účinném do 30. června 2017) poskytuje zákonný podklad pouze pro vydání rozhodnutí o zrušení schváleného oddlužení. Shodně s insolvenčním soudem se odvolací soud ztotožnil se závěry, které Vrchní soud v Olomouci formuloval v usnesení č. j. 1 VSOL 545/2014-B-64.

Proti usnesení odvolacího soudu podal věřitel E dovolání, jehož přípustnost vymezuje na základě § 237 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), tak, že napadené

rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

Za dovolacím soudem neřešenou má dovolatel otázku, zda zajištěný věřitel je oprávněn podat návrh na zrušení schváleného oddlužení.

Dovolatel namítá, že § 418 insolvenčního zákona je nutno vykládat tak, že návrh na zrušení povoleného oddlužení může podat věřitel zajištěný i nezajištěný. Názor soudů, že zrušení oddlužení může navrhnout toliko nezajištěný věřitel, neboť pouze on je oprávněn ovlivňovat způsob řešení úpadku, je vytržen z kontextu insolvenčního zákona jako celku a opomíjí účinky osvobození dlužníka od placení pohledávek, které se vztahují na všechny věřitele bez rozdílu. Dovolatel zdůrazňuje, že osvobození dlužníka od placení pohledávek ve smyslu § 414 insolvenčního zákona se vztahuje i na pohledávky zajištěného věřitele, byť nebyl uspokojen vůbec. Týká-li se osvobození i zajištěných pohledávek, měl by zajištěný věřitel mít možnost aktivně bránit svá práva, a to i podáním návrhu na zrušení schváleného oddlužení. Pro věřitele je podstatné, zda „soud bude jeho návrh hodnotit jako podnět nebo jako návrh na zahájení řízení“, a to i s ohledem na (ne)možnost účastnit se jednání a podávat opravné prostředky. Závěrem dovolatel uvádí, že dlužník by měl neprodleně informovat zajištěného věřitele o zásadním znehodnocení předmětu zajištění. Jestliže tak neučiní, neměl by se dlužníku dostat beneficia oddlužení.

Insolvenční správce ve vyjádření zdůrazňuje, že předpokládaná míra uspokojení nezajištěných věřitelů činí 84 % a v případě prohlášení konkursu na majetek dlužníka by nezajištění věřitelé pravděpodobně nebyli vůbec uspokojeni. Dlužník zamlčel skutečný stav vozidla a dovolatel je tímto jednáním poškozen. Navrhuje, aby dovolateli „byl umožněn vstup do insolvenčního řízení“ s pohledávkou nezajištěnou.

Dlužník ve vyjádření uvedl, že splátkový kalendář plní a vzniklou škodu je schopen uhradit ve splátkách 500 Kč měsíčně. Navrhuje, aby oddlužení nebylo zrušeno.

Dovolání v dané věci je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., vypočtených v § 238 o. s. ř., a v posouzení dovoláním předestřené otázky jde o věc dosud neřešenou.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právní otázky vymezené dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Procesní (insolvenční) rámec dané věci (z něž vyšly oba soudy) je dán existencí insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka, konkrétně těmito údaji:

1/ Usnesením ze dne 20. května 2016, č. j. KSPA 60 INS XY, insolvenční soud zjistil úpadek dlužníka, povolil řešení jeho úpadku oddlužením a ustanovil insolvenčního správce.

2/ Usnesením ze dne 10. srpna 2016, č. j. KSPA 60 INS XY, insolvenční soud schválil oddlužení dlužníka plněním splátkového kalendáře.

3/ Věřitel E přihlásil do insolvenčního řízení dlužníka pohledávku ve výši 143 903 Kč, zajištěnou vozidlem XY. Pohledávka byla na přezkumném jednání zjištěna jako zajištěná.

4/ V návrhu ze dne 14. listopadu 2016 věřitel E navrhl zrušení schváleného oddlužení dlužníka a prohlášení konkursu na jeho majetek. Tvrdil, že z jednání dlužníka, který úmyslně znehodnotil předmět zajištění, vyplývá nepoctivý záměr při podání insolvenčního návrhu.

5/ Ve vyjádření ze dne 19. prosince 2016 insolvenční správce uvedl, že příčinu poškození vozidla se nepodařilo spolehlivě zjistit, dlužník poskytuje dostatečnou součinnost, schválený splátkový kalendář řádně plní a v konkursu by pravděpodobně nebyli nezajištění věřitelé vůbec uspokojeni.

6/ Ve vyjádření doručeném insolvenčnímu soudu 28. prosince 2016 dlužník oponoval návrhu věřitele E tím, že vozidlo úmyslně nerozebíral, jeho odcizení Policií České republiky neoznámil a dluh věřiteli E uhradí.

S přihlédnutím k době podání návrhu na zrušení oddlužení se na danou věc uplatní níže uvedená ustanovení insolvenčního zákona ve znění účinném do 30. června 2017.

Podle § 418 insolvenčního zákona, insolvenční soud schválené oddlužení zruší a současně rozhodne o způsobu řešení dlužníkovra úpadku konkursem, jestliže a/ dlužník neplní podstatné povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení, nebo b/ se ukáže, že podstatnou část splátkového kalendáře nebude možné splnit, nebo c/ v důsledku zaviněného jednání vznikl dlužníku po schválení oddlužení peněžitý závazek po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti, anebo d/ to navrhne dlužník (odstavec 1). Má se za to, že dlužník zavinil vznik peněžitého závazku podle odstavce 1 písm. c/, byl-li k jeho vymožení vůči dlužníku nařízen výkon rozhodnutí nebo exekuce (odstavec 2). Insolvenční soud schválené oddlužení zruší a současně rozhodne o způsobu řešení dlužníkovra úpadku konkursem také tehdy, vyjdou-li po schválení oddlužení najevo okolnosti, na jejichž základě lze důvodně předpokládat, že oddlužením je sledován nepoctivý záměr (odstavec 3). Rozhodnutí podle odstavce 1 a 3 může insolvenční soud vydat, jen dokud nevezme na vědomí splnění oddlužení. Učiní tak po jednání, ke kterému předvolá dlužníka, insolvenčního správce, věřitelský výbor a věřitele, který zrušení oddlužení navrhl. Rozhodnutí podle odstavce 1 písm. a/ až c/ může insolvenční soud vydat i bez návrhu (odstavec 4). Proti rozhodnutí podle odstavce 1 a 3 mohou podat odvolání pouze osoby uvedené v odstavci 4 (odstavec 5).

Judikatura Nejvyššího soudu k otázce nepoctivého záměru dlužníka v oddlužení je jednotná v závěrech, podle nichž:

1/ Ustanovení § 395 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona (ve znění účinném do 31. prosince 2013) patří k právním normám s relativně neurčitou hypotézou, to jest k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Závěr, že dlužník sleduje podáním návrhu na povolení oddlužení nepoctivý záměr, tak bude závislý vždy na posouzení konkrétních okolností, jež vyjdou najevo v rámci daného insolvenčního řízení. Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. července 2011, sen. zn. 29 NSČR 14/2009, uveřejněné pod číslem 14/2012 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, které je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu.

2/ Posouzení, zda dlužník (ne)sleduje podáním návrhu na oddlužení nepoctivý záměr (§ 395 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona), je logicky navázáno na hodnocení skutečností, které se udály v určitém časovém rámci, zpravidla před zahájením insolvenčního řízení. Nalézt hranici, po jejímž překročení lze z událostí předcházejících zahájení insolvenčního řízení dovodit, že dlužník sleduje podáním návrhu na oddlužení nepoctivý záměr, může být v některých situacích obtížné, podstatné však je, zda nejpозději v době rozhodování insolvenčního soudu o schválení oddlužení je důvod usuzovat, že dlužník se poctivě snaží vypořádat s věřiteli a napravit stav vyvolaný předchozí nehospodárnou (jelikož k úpadku vedoucí) správou svého majetku. Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. března 2012, sen. zn. 29 NSČR 32/2011, uveřejněné pod číslem 112/2012 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 112/2012“).

3/ Vyjde-li po schválení oddlužení najevo, že dlužník navrženým oddlužením sledoval nepoctivý záměr, je to důvodem ke zrušení schváleného oddlužení podle § 418 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona (ve znění účinném do 31. prosince 2013). Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 2013, sen. zn. 29 NSČR 45/2010, uveřejněné pod číslem 86/2013 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 86/2013).

4/ Povinnost dlužníka sledovat navrženým oddlužením ve smyslu § 395 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona (ve znění účinném do 31. prosince 2013) poctivý záměr trvá po celou dobu oddlužení (i po schválení oddlužení); po celou tuto dobu je poctivost dlužníkovy záměru při oddlužení povinen zkoumat insolvenční soud a reagovat (z úřední povinnosti) na skutečnosti, z nichž se podává, že dlužník nesledoval oddlužením poctivý záměr, jakmile vyjdou v insolvenčním řízení najevo. Srov. opět R 86/2013.

5/ Skutečnost, že s účinností od 1. ledna 2014 bylo [zákonem č. [294/2013](#) Sb., kterým se mění zákon č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. [312/2006](#) Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů], změněno ustanovení § 395 insolvenčního zákona (a mimo jiné byl vypuštěn text § 395 odst. 3 insolvenčního zákona, když dle poznatků praxe byl příkladný výčet okolností, z nichž lze usuzovat na nepoctivý záměr dlužníka, obsažený v tomto ustanovení zavádějící - viz důvodová zpráva k označenému zákonu, II. zvláštní část, část první, body 214 a 215), na uplatnitelnosti závěrů obsažených ve shora zmíněných usneseních (z hlediska posouzení podmínek pro přijetí závěru o tom, že dlužník návrhem na povolení oddlužení sledoval nepoctivý záměr) nic nemění. Viz důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2016, sen. zn. 29 NSČR 98/2015.

6/ Insolvenční soud je při rozhodování o (ne)schválení oddlužení povinen přihlédnout k jednání, kterého se dlužník dopustil v období před podáním návrhu na povolení oddlužení (do rozhodnutí insolvenčního soudu, respektive odvolacího soudu o tomto návrhu) a které mělo dopad na majetkové poměry dlužníka. Případnou „nápravu“ dlužníka (ve smyslu závěrů R 112/2012) má insolvenční soud zvažovat i ve vazbě na charakter a intenzitu jeho předchozího chování (a potud rozlišovat, zda šlo o jednání „jen“ lehkomyšlné či nezodpovědné, nebo o jednání úmyslné). Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2016, sen. zn. 29 NSČR 153/2016, uveřejněné pod číslem 64/2018 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek.

7/ Zásada „poctivosti“ dlužníka v oddlužení se prosadí bez ohledu na to, zda jde o oddlužení plněním splátkového kalendáře nebo zpeněžením majetkové podstaty, respektive bez ohledu na to, zda věřitelé nebo insolvenční soud rozhodli o jiném způsobu oddlužení, než navrhoval dlužník. Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2018, sen. zn. 29 NSČR 19/2017 (ústavní stížnost proti tomuto usnesení odmítl Ústavní soud usnesením ze dne 31. srpna 2018, sp. zn. IV. ÚS 1693/18).

8/ Ve všech situacích, v nichž se insolvenční soud zabývá (má zabývat) tím, zda oddlužením je sledován nepoctivý záměr (§ 395 odst. 1 písm. a/, § 405 odst. 1, § 414 odst. 1, § 418 odst. 3 insolvenčního zákona), vychází z „okolností“ (terminologií § 405 odst. 1 insolvenčního zákona pak „skutečností“), na jejichž základě lze závěr, že oddlužením je sledován nepoctivý záměr „důvodně předpokládat“. „Důvodným předpokladem“ není „jistota“ o tom, že dlužník oddlužením sleduje nepoctivý záměr. Nejde o to nepoctivý „záměr“ dlužníku prokázat, nýbrž o to, že zjištěné (v řízení najevo vyšlé) okolnosti (skutečnosti) odůvodňují „předpoklad“, že dlužník takový (nepoctivý) záměr má (v rozhodné době měl). Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2019, sen. zn. 29 NSČR 41/2017.

Podstata dané věci tkví v tom, že dovolatel jako věřitel dlužníka (zástavního i osobního) si do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka přihlásil pohledávku ve výši 143 903 Kč s právem na uspokojení ze zajištění, pohledávka byla zjištěna jako zajištěná, insolvenční soud schválil oddlužení dlužníka plněním splátkového kalendáře a v dalším průběhu insolvenčního řízení (po udělení pokynu ke zpeněžení) vyšlo najevo, že předmět zajištění je v havarijním stavu. Obavy dovolatele z nízkého uspokojení jeho pohledávky vyústily v podání návrhu na zrušení schváleného oddlužení, jenž odůvodnil nepoctivým záměrem dlužníka při podání insolvenčního návrhu.

Předpoklad dovolatele se následně potvrdil, když jemu vydaný výtěžek zpeněžení činil 10 660,85 Kč (viz usnesení insolvenčního soudu ze dne 9. ledna 2018).

Dále je rozhodné, že insolvenční soud ani odvolací soud neposuzovaly splnění předpokladů pro zrušení schváleného oddlužení ve smyslu § 418 odst. 3 insolvenčního zákona, když dovodily, že dovolateli jako zajištěnému věřiteli nesvědčí právo podat návrh na zrušení schváleného oddlužení (závěr insolvenčního soudu) a insolvenční zákon nepředpokládá vydání rozhodnutí o zamítnutí podnětu (závěr odvolacího soudu).

Nejvyšší soud se ztotožňuje s názorem dovolatele, že ustanovení § 418 odst. 3, 4 a 5 insolvenčního zákona, ve znění účinném do 30. června 2017, je nutno vykládat tak, že návrh na zrušení schváleného oddlužení může podat i zajištěný věřitel. Tento závěr je v souladu s jazykovým výkladem zkoumané normy a neprotiví se ani teleologickému výkladu.

Nelze navíc přehlédnout, že insolvenční soud má po celou dobu oddlužení (i po schválení oddlužení) povinnost zkoumat poctivost dlužníkovu záměru při oddlužení a reagovat (z úřední povinnosti) na skutečnosti, z nichž se podává, že dlužník nesledoval oddlužením poctivý záměr, jakmile vyjdou v insolvenčním řízení najevo (R 86/2013). Insolvenční zákon pak v žádném ustanovení nezapovídá zajištěnému věřiteli uplatňovat námitky o nepoctivém záměru dlužníka.

Dovolateli lze přisvědčit v tom, že argument na podporu závěru o legitimaci zajištěného věřitele k podání návrhu na zrušení oddlužení lze nalézt v § 417 insolvenčního zákona. Prosazují-li se totiž účinky osvobození od placení zbytku dluhů i ve vztahu k pohledávkám zajištěných věřitelů, pak zajištěnému věřiteli nemůže být upřeno právo domáhat se zrušení oddlužení (a tedy zabránit možnému osvobození) u dlužníka, jehož záměry nejsou poctivé.

Nejvyšší soud též nemá žádné pochybnosti o tom, že návrh dovolatele (posuzováno dle jeho označení i obsahu) je návrhem na zrušení schváleného oddlužení ve smyslu § 418 odst. 3 insolvenčního zákona. Vyhodnotil-li odvolací soud tento návrh jako podnět, vycházel zřejmě z úvahy, že dovolatel má postavení „jiné osoby“ v insolvenčním řízení. V projednávané věci je však dovolatel zajištěným věřitelem (§ 166, § 167 insolvenčního zákona), tedy účastníkem insolvenčního řízení (§ 14 odst. 1 insolvenčního zákona); proto soudy obou stupňů měly k jeho podání ze dne 14. listopadu 2016 přistoupit jako k návrhu na zrušení schváleného oddlužení, což odvolací soud vůbec neučinil a insolvenční soud byl veden nesprávným názorem, že jde o návrh, k jehož podání nemá dovolatel věcnou legitimaci (jen proto byl zamítnut).

Protože právní posouzení věci odvolacím soudem není správné, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadené usnesení podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí insolvenčního soudu, zrušil odvolací soud i toto rozhodnutí a vrátil věc insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

V dalším řízení se insolvenční soud bude zabývat tím, zda jsou splněny předpoklady pro zrušení schváleného oddlužení dlužníka; posoudí-li návrh dovolatele jako důvodný, nepřehledně též závěry uvedené v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2020, sen. zn. 29 NSČR 170/2018.

Právní názor Nejvyššího soudu je pro soudy nižších stupňů závazný (§ 243g odst. 1 část věty první za středníkem o. s. ř.).

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve

znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Bezplatná obhajoba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Omezení vlastnického práva veřejným prostranstvím a bezdůvodné obohacení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Opomenuté vyjádření účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Služební poměr](#)
- [Svéprávnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určitost sankcionované povinnosti](#)
- [Pohledávka](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Dražba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Insolvenční řízení a náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)